Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 4 август, 1977 шу. ● № 93 (5760). ● Мах 2 кеп.

Л. И. БРЕЖНЕВИ Э. ГЕРЕКИ ДОТТАГІАЛ ТІЕХЬ ВІАШАГІКХЕТАР

2 августа Крыме вІашагІкхийтар КПСС ЦК Генеральн секретарь, СССР Лаккехьарч Совета Президнума Председатель Л. И. Брежневи, КПСС ЦК вехарца ший отпуск Советски Союзе дІаЬхьоьш ма, ПОРП ЦК Хьалхара секретарь Э. Герекн.

Новкъостаца Л. И. Брежневен Э. Герекен хьакхайкадир шин мехка лаКхьера экономически, политически а культурни а бувзамаш шерадлара а цар экономически эффективность лаКхьлара а шоша рауа хьалар. Белгалдир вежарашца долча халхьий хьаштий духьа советско - польски вІаШа цхьана лелаДеча гІулакхий торонех ма-могта дукхагІа пайда эдара партийнни паччахьалкхенн органаша тІегІертта болх баьха баргбоцийгга. Из дош къьстта терко е доагІаш да халхьбоахама планашта координаци ешн СЭВ членаш долча мехкий вІашш цхьана лелаДеча гІулакхий вІаьхХача хаина йола лаьрхХІа программаш оттаеш производствена специализаци кооперированн яра керттерча лостамий вІаьхХача хаина йола перспектива къоастаелга.

ВІаШа хоамаш дир КПСС XXV съездон ПОРП VII съездон оттадь декхараш кхоачашделарг машта лел дувш. Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце интернациональн доарХІам белгалбеш Э. Герека аьлар, Октябра 60 шу дизар дездегга — из Советски Союза карагІдаьнарашка хьожийга хинна Іан, из халкъа Польшина карагІдаьнарашка а хьожийга дз, ерригача социалистически содружестна вахаре йоккха событи я.

Дунен халхьашта юкъера дешаен къоастаедеш керттера теркам тІабахийтар герз Іоьдиллара, эгтара хьалха ядерийнбар а болашш, тІом хьалдер кхерам кІезигбара проблемаш. Цунца дийза Л. И. Брежневен Э. Герекен белгалдир, ядерин герз дІаДоаржа ца дайтара паччахьалкхенаца барта а яха дІаХо гІулакхан делга къьстта доарХІам болаш долга.

Новкъостаца Л. И. Брежневен Э. Герекен белгалдир, Европе вІаШаьнна вІаШи цхьана гІулакхан лелаДерен Совещаде шу шу хьалха кулгаш яздаь ТІехьхьара акт кончашете вІаШи цхьана гІулакхан лелаДарх, конфронтацехи тІема кхерамехи мукъа дола хьал дьахХолара дакъа лоацаш хиннача ерригача паччахьалкхенаца де дезача гІулакхий керттерен дІаХо йодача хана тІаерзаньн платформа хилар. Советски Союзе Польшеен дІаХо йодача хана а ту ялыьха тІа яха чІогІа довш я. къьстта аьлча, Белгралски вІаШагІкхетар, корта болашш, конструктивно тІалхьара пІо де.

Вежарашца йолча партей кулгалхоша иштта йийцар дунен халкъашта юкъера коммунистически болХолІи бодалмо цхьаболта проблемаш.

Дийцача дерригача дешаен цхьатарра уйла йолаш чаХдаьнна Л. И. Брежневен Э. Герекен къамаьл цІенна дег тІаеп доттагІлен хьалсиьжилар.

ДУКХАГІА ІАЛАШДЕ ДОАКЪАР

Кхо кІира дІалаьлнад республике кхайкадьна доакъар Іалашдара месчиникаш. Ц хана чухь колхозашкен совхозашкен Іалашъьхьий 37,7 эзар тонн йол, задаьн 70 эзар тонн йолаш; 6,3 эзар тонн баьца витаминни хьоар, задаьн, 10,8 эзар тонн йолаш.

Месчиника деношка толаме къьлет Гудермесски районе доакъбараш Іалашдераша. Царна оттаьх задаьн бетта 2-ца СПТУ тонн йол яр; цар из кхаьн ІІІпа кхоачашъьхьий.

Малгобекски рэйона боахмашта оттаьх задаьн 3,5 эзар тонн йол яр; чакхдаьлнаьна кхаьн кІира цар Іалашъьхьий 3,3 эзар тонн йол. Сунженшана Іалашъьхьий 3,6 эзар тонн йол задаьн 4 эзар тонн йолаш.

Цхьабакъал, ахаьнел я кІезигагІа кхоачашъьхьий дІадахьна кхаьн кІира шоашта оттаьх йола задаьн Веденски, Назрановски, Нижай-Юртовски, Советски, Шалински районий боахмашка.

Баьца витаминни хьоар доакъкхийга дика лел Шелковской, Сунженски, Ачхой-Мартановски районий боахмашка, месячника задаьнеш кхоачашъьяра гарга ба уж. Цхьабакъда, Малгобески, Советски, Урус-Мартановски, Шалински районашка баьца витаминни хьоар доакъкхара задаьни ахаьнел я кІезигагІа кхоачашъьяьй.

Ерригача республике 1 август хьаІаІаккхочаш йол Іалашъьяра план 52 процент, ча —34 процент, баьца витаминни хьоар 76 процент кхоачашъьяьй. Соажка уьх хаьнца вийсйина кІезигагІа Іалашъьхьий йолаш чаш.

Из тІехьабица болх тоабен хьаІбаьста доакъар Іалашдара оттаьх планаш кхоачашъьеш мел эша торонаш я юртбоахама къаьхьагамхой. Царех биззна пайда эцилга юрта боахама хІара кхаьхьагамхочуьн сийлен декхар да.

БОЛХ ДИКА ЛЕЛ

Доакъараш Іалашдара кхайкадаь месячник толаме чахдоаккхаш ба Гудермесски районе «Дружба» совхозе дехаш лелдераш. Уьх лоацца-на юкъа 450 тонн йолп, 60 тонн баьца витаминни из хьоарг, 800 тонн силосн Іалашъьхьий цар.

Балха дика ка а болаш сменни нормаш 200 — 250 процент кхоачашъьеш хьаБоаІІа социалистически яьхь хьалхалатта трактористаш Мусхиров Бухари, Умхаев Мовла, Махмадов Абуязит. Иштта цІи йыккхьа найса хургда сменах 4—4,5 тонн баьца витаминни хьоар доккхкхача машинеста Дагаев Чермена а. Норма — 3 тонн я.

Уьх дисача деношка, 10 август тІаккхочаш, план тІеххкхочашъьеш кхы а 1700 тонн силосн, 300 тонн йолп, 90 тонн хьоарг даккха лерхІ механизатораша.

М. ЦУРОВ.

ЦКЪАРА БАЬЦАШ ХЬЕКХАЙ

Цхьан шераи ах-шераи кхоачам хиллал доакъараш Іалашдара кхайкадьна месячника юкъе-баьлаб Шалински районе Ленина цІерагІе колхозе кхаьллеладерашш. Цкъара хьекхачуьа тІеХьаГІа хІара гектара тІаера 19,3 центнер люцерна яьнийй. 250 гектара тІаера ерригача чуйийцр 387 тонн буц я, план 620 тонн йолаш. Хіанз шозлагІа хьакха йолаьйй из.

Доакъбараш Іалашдера дохкхо дІаьХа лоацаш ба мехаьнзатораш Б. Чмаса, П. Алхазуров, А. Чугаев, М. Мадаев, Ш. Хутусов Деи норма 120 —130 процент кхоачашъьо царех кІаранне.

З. ХИЗРИЕВ,
тха штате воаца корр.

ЛЕЛАЬРАШ ЦІЕНА ДЕГ ТІЕРЕН ДОТТАГІЛЕН ХЬАЛСИЬЖИЛАР.

ЯЛАТ — ДАЬХЕННА

РЕСПУБЛИКА КЪАХЬЕГАМХОША ДАЬХЕННА ДІАДЕННАД 90.914 ТОНН ЯЛАТ. ИЗ ДА КА БОЛА ЯЛАТ ДОХКА ОТТАЯЬЧА ПЛАНАЛ 2984 ТОНН ДУКХАГІА. ПАЧЧАХЬАЛКХЕНГА ЯЛАТ ДОХКИЛГА ДІАХО ХЬОШ ДА.

Паччахьалкхенна хьалхара декхар толаме яхоачашдара йоаржаьчча яхье къьстта белгалбаьнчар надтеречний боахамий къьхьегамхой: ка бола ялат дІадаларца кхоачашъьяй цар ерригача план. Надтеречни районе къьхьегамхоша 27 июле рапорт делар, ерригача заданех 11450 тонн йолча 11760 тонн кІа шоаш дІадаларах. ХІанз цар чота тІа да 12898 тонн паччахьалкхенна дІаденна ялат. Царна яхь лелаеча наурцаша планал совгІа дІачуденнад 694 тонн ялат.

Ка болча культурай-ялат паччахьалкхенга дохкара план цкъан-ахаззен совгІа кхоачашъьяй яхь лелаеш болча лоалаха ядача Ачхой-Мартановски Урус-Мартановски районий ахархоша.

Гудермесски ахархоша республике эггара хьалхагІа, 12 июле, рапорт делар ка бола ялат дохкара план кхоачашъьярх. ДІаХо а заготовкаш еш, цар 37 процент тІеХХкхоачашъьяьй план. Толаме кхоачашъьяьй цар ялат чуйийцача лаьтташ тІа культураш дІаера задани а.

Республика дукхагІа ялат дІалуш дола боахамаш сунженски грозненски дараш даШоашта юкъе яхь а йоаржаьн, цар къьхьегама толам баьккхаб: грозненцаша 17 процент тІеХХкхоачашъьяьй ка бола ялат дохкара план, сунженцаша — 13 процент.

БІаьш тоннаш планал тІех ка болча культурай ялат дІаденнад шалински боахамаша.

Республика къьхьегамхой дІаХо а планад совгІа ка болча культурай ялат дІалуш да.

СихагІа ялат чудерзаделга, паччахьалкхен амбарашка дукхагІа ялат чу а дохкаш Октябра 60 шу дизара сийна тІаийца социалистически декхар толаме кхоачашдар, кхоачам болаш дІаде хержа фу дІаоттаделга — из да хІанз колхозийн совхозийн къьхьегамхой декхар.

ПЛАНАЛ СОВГІА

Тха колхоза лаьтта леладераша дохкха котало ыыккхай — толаме чахдаьккхад ерригача 2630 гектара тІара ялатех ялатабобоаш культурах чуйийцаг. План 24 центнер йолаш хІара гектара тІара 31 центнер хьуькъам чубенаб, ца дьахье кІа— 33,2 центнер.

Хьийгача къьх дика беркат чудера В. Козлова отрядацарча механизатораша. 567 гектарах-хІаранне тІара цар чуйийцр 35 центнер ялат. Л. Лебедевен мехотрядо хІара гектара тІара гуьлбир 43 центнер муьх.

Хьуькъам чуэцача дикагІа хьокъамаш даьлар комбайнераша Г. Павленкос, П. Бобровске, Б. Лагадина, Водителашта юкъе белгалбаьлар Б. Баржиньков, А. Селиванов.

Ялат чуэцарца цхьана лаьгІуш дацар ялат цІендара, из дІадаларца балхаш. Колхозе ханая хьалха кхоачашдьяь паччахьалкхенга ялат дохкара тІаийца хинна социалистически декхараш. План 950 тонн дехар 1300 тонни йолаш дІаденнад 1500 тонн ка бола ялат.

Ю. ЗИБОРОВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» колхоз комсоюзе председатель.

ЯЛАТ ЧУЭЦАЧА

Республика статистически управление оттаьй ка бола ялат чуэцарех йола эргІаи сводка.

1977 шера 1 августа республике 172,3 эзар гектара тІара ялат хьекхай. Из да дайнйначех 90 процент; аьрдад 165,5 эзар гектар, е хьекхачох 96 процент (дерригача дІадайнаюх 87 процент).

Ялат чуийца дьыннад Гудермесски Шелковской районий боахамаш. Ибстебоала боаХ Ачхой-Мартановски, Грозненски, Наурски, Ножай-Юртовски, Урус - Мартановски районашка.

ТІехьаьнсад ялат чуэцийца Малгобекски, Надтеречни, Назрановски, Сунженски, Шалински районий боахамашка. Ерригача республике тІолла яхьы а чуэца дезаи 20 эзар гектар совгІа ялат да.

Хьалхе а саннна хІара гектара тІара лаьхьагІа хьуькъам чуэц Сунженски района боахамаша — 26,8 центнер; Ачхой-Мартановски, Гудермесски, Урус-Мартановски районий боахамашка — 24 центнер.

Республике гІолла лаьрХІачча хІара гектара тІара доалар дуэ 21,1 центнер ялат.

Юрташкара механизаторашт ялат чудерзадарца цхьана тІадоагІаеча шера лаьрХІа лаьтта кийчеен бо, массаниьца а зибо оьхаьцн гурдаьн дІаяьжъ культурашта оахам кийдеин латт. Иштта кийчадь дьыннад 33 эзар гектар лаьтта е планах доагІамох 16 процент.

25 процент а. совгІа а лаьтта кийчаьлд гурахьа юьчча культурашта Гудермесски районе боахамаша.

ДикагІа йола бурувдетта бригадаш

Укх юбилейин шера шоай хьинар кхо да деш кхьаьлгаш ба Старогрозненски бурув тохара балхий управленера бурувдеттараш. ВорХІ бетта план ханал хьалха хоачаш а еш, планал совгІа цар техад 503 метр бурув.

Социалистически яьхь хьалхара моттиг ыыккхай буровой начальник, коммунист Гребнев Александр Сергеевич керте латтача буровой коллективо. Ер шу доладеча деен 1616 метр бурув а тоха задаьнел совгІа по техад 226 метр бурув. ПроектагІа Ешперальная-14» яха скважина боаккхача тоха пайда эца ГІерт механизатораш.

СУРТА ТІА: боахама керттера нижнеер н. Аушев Къамбулати совхозе командировках вена Калиновскерча 2-ча СПТУ комбайнер Пециев Сулеймен мехотрядца ялат чуэца декхар оттадеш да.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЛАЬТТАН КІАЛАРА ГАНЗАШ

Іилмахошен специалисташеи даьча «ХарХІамаша гучдаьлккхад Къьлбаседа Кавказе, къьстта Ноч-ГІалгІай мехка миччаьха пайда эца йиш йолу, лакха температура йола хий доаала моттигаш дуХха хилар.

Лаьттан кІаларча йІовхаьлар пайда эцарх Къьлбаседа Кавказа управленена тІадилада термальн хих республика боахамаша пайда эцарбоаш дола гІулакхан дика таХхара йола мероприятеш чакхйоахнга.

Шийга даьча хаттаршта жоп а-душ управлене начальника, геолого-минералогически Іилмай кандидата Австийсиьц Аркадий Акопович аьлар.

— Нагахь санна болх дІаболабаьна 1974 шера лаьттан кІалара хьалъоза термальн хий 1,8 миллион кубометр мара хинна деце, укх юбилейин шера из дІакхоачеде деза 5 миллион кубометрга. ХІара шу массаза доал дукхагІа хуьдеш я скважинаш. ХІанз 30 скважина я тепанщашка баьцадаераш кхедеча, хьийбай комплексаш, производственни объекташ, нах чубаха цІенош дІоахдеча дІайъа хий лоаттадеш.

Эггара дукхагІа из хий дІаоазр я «Типлийнай», «Грозненски-вурурдийн» совхозаш, «Бурунный» яха комсий совхоз, хьыяраш.

Цул совгІа лаьттан кІаларча дІайъача хиво дІоахду Грознера а, Гудермесски района Новогрозненски поселкера а цхьадоаца цІенош.

ХІанз управлено специалисташ болхлойн кийчуш да «Черниленский» колхозерча балхий управлене дикагІйола бурувдетта бригада» яха сийлен цІи йийнай коммунист Коавлев Кирилл Михайлович керте латтача бурувдеттача бригадина. ВорХІ бетта аьлавил совгІа цо техад 307 метр бурув.

Иштта дика кхьа а хьегаш уьх юбилейин шера шозш тІаийца дехкаран тІехьхоачашдеш я Шулихин Иван Макарович, Зиблучиков ПІахІир, кхьаьрашш керте латтта бурувдеттаьна бригадина. ВорХІ бетта аьлавил совгІа цо техад 307 метр бурув.

Иштта дика кхьа а хьегаш уьх юбилейин шера шозш тІаийца дехкаран тІехьхоачашдеш я Шулихин Иван Макарович, Зиблучиков ПІахІир, кхьаьрашш керте латтта бурувдеттаьна бригадина. Цар а ворхІ бетта задаьнел совгІа бІаьш метраш бурув техад. Бурувдеттаршца шозш кхььгаьна толамаш хетадУ Октября 60 шу дузача цІейна.

А. ТИЩЕНКО.

ШОАЙ ДЕША ДАЙ БА

Шозш укх юбилейин шера тІаийца социалистически дехкаран ханал хьалха кхоачашдара хьинарх ишш ца кхоаеш кььхьегаш ба Грозненски районе мацкха комбината болхлой. Иштта болх беча цар ханал ворхІ ди хьалха кхоачашйир продукци мацкха кхкхара ворхІ бетта задаьн. ПланагІа лаьрХІачул совгІа ханал хьалха яьккхар лар 156 эзар сома мацкха маьхка буоачин ишделеш. ХІаьта валоьн продукци эрахеЩара паччахьалкхен планкхы а хьалха хоачаш а яь, заданеш совгІа комбината коллективо арахийца 170 эзар сом мах бола тайп-тайнара продукци.

Къьстта дика тоаеннад цун ГІулакхан - экономически хьокъамаш укх юбилейин шера. Къьхьегама писарле лаьхьгІяра ворхІ бетта задаьн 103,6 процент хоачаш а еш, цун чотах кийчаьнна. Цо ханал совгІа ара мел хийца продукци. Зсьха бедал на йоаяра, доагора кхомбара тІехьа къьоьсам доаттаборгІ. Цо шо комбината болхлойна кхоьй 14 тонн бедал, 10 тонн доагор, кхийола материалаш. Арахецана продукцата дІабоца мах доХарах кхоьалг эзарш сомаш. Уж къьхьегама толамаш цар хетадУ Сийлахь боккхача Октября 60 шу дузача дезача цІейна.

Комбината цехашца юкъе уьх шера яьржача социалистически яьхь хаддаьна хьалха латташ я Овчарук Валентина Тимофеевна керте латтача болчин цеха коллектив.

А. ТАРАКАНОВ,
Грозненски маьхка комбината планови отдела начальник.

ТАСС заявлени

Дунен общественноста терраьн тІаузз, эгтара хьалха ядерин дар а а долаш, тайп-тайнарча хьисапера керда герз хьаларен шерадеран наьхьа тІа а ханна, США герз Іоьдеш хилара тешал деха бакъдираца. Цу «кередаладарашта» юкъе я нейтронни ядерин зарядаш ойлаш яраш а.

Герз Іоьделлера «ІоагІдара ший гІулакх бекхаллаькхха гІерташ, ВІашагІкхийттача Штаташкара а дерригача дунен гІара а духьален общественнэ уйлаш дІаяхара, Вашингтон хІаман шек йоацаш дерригача хІама хІаладеш йола керда средство, нах боабара мара материальни хІамашта эе деш яц яхаш, из толашагІа хиларах нах тешабе гІерт. Практикеш иштта гуш я вашингтонски политика «гуманизм» «морали».

Ца гича далаш, нейтронни зарядаш «цІена», дукха зеле доаца герз да яхаш рекламе ерашта, боккъаллар аьлча, мугІарча а ядерин а гергаьнта юкъера принципиальн башхаллонаш дІаяха, ядерин герз тоаьл кхерамегІа дзиз, цудухьа из атта а дукха чоалхаш да хеташ я юкъе доаладе йиш хилара уйла наха чуйоссе ловлга.

Цу лерХІарашта ГІаерганьн я нейтронни зарядаш, эгтара хьалха тактически герз санна, тІом болча моттиг пайда эца мегарболлаш я яхар хьалхатетта аргументаш. Чоалхаен яц цар расчет — из юкъедоладаро вІаалла кхоачадерглаш шеррача ядерни конфликтагІа ккачар.

Цу тайнара доволаш харц йолгеен кхерамех хиларн гуш да. Царна тІехьашка латт дупе ядерин катастрофага кхоачадар гергаозара практически ГІулакхан бакъден ужа цхьан ларда тІа даьхен ГІертилгга.

Иштта ліама тІатоха иа деза хоиш да, ВІашагІкхийтачча Штатай уж санна дола гІулакхан мацаргахьа озаш, герз дІедаькххара тІехьара, ядерин герз дерригача дІадаькхха деза яхаш ю заявленешш тарлуш ца хилар. Иштта уж вІаалла тарлаш ядерин герз дІа иа доарждара тІехьара режим чІогІьара ВІашагІкхийттача Штаташа дІаьхьаьтунца а. Цудухьа кхетаеш да, США хІамаи хьисап дола деиталаш хІака чаккйоахача герз кІезигдара переговорий хььмсьхьарча цу тайнарча курса негативни хурдгарий лаьрхХІа уйла еш хилар.

Натовски тІема гІозаранна кхайлаьхьаш шозш шозй доалахьа нейтронни герз хилийтара духьала ца хилар. Цунца цхьана хозш да, Малхбузен Европа территоре тІа американски нейтронни зарядаш хилийтара лелаю ламаш европейски континенте машарн кхерамлен чІогІьара лелхара, Европе кхерамле ГІалашъьарен вІаШи цхьана гІулакхаш лелдарен хьакхььарча Совещаде ТІехьарча акта тІа белгалдаькхача лаккача лерхІаранна дуьхьала хилар.

Советски Союзе теша безам бар герз Іоьдарца кердa раиид дІайолаеш США кулгалхоша шозш мел боккха бекхтоклаш тІаеш кхетадергилараш, хІаьта Вашингтоне кхетамо политически реализмн котьыргхьлара.

ЛОХ МА ДЕ ШУРА ЙОАККХИЛГА

Лохьлар цІаьхха Іаьхтьвд шура паччахьалкхенга боккхара. Районера хьокхамий лелагаеш дешга лохлуш хьалаьккал. Масала, 21 июле шура дІайеча пункташкІ 18,8 тонна дІасинача, 30 июле 1,7 тонн шура кІезигагІа еннай.

1976 шерца найдиича шура йоаккхилга лохлаь Урус-Мартановски район, дІадаьхча чхе дийнаьх тІехььарча моттиг нийсьелар.

Хьалхара моттиг наурашкІа я. ШоалагІа моттиг ешаьлй нюьл болабеснаеча хана эггара тІехьарчарел хьалха лаьттача грозненца. Дийнаьх йоаккха шура Грозненски районе 7,7 килограммэгара 8,1 килограмма кхоачаш аьннай бетта б6оахХал.

Грозненел дикка тІехьабисаб царца яхь лелаеш бола Сунженски района хьайбаш ледерадар. ДІадьнаьна итт дийнаьх 21 июле, 52,9 тонн шура ДІасинача сунженцаша бутт бозш, 30 июле, 47,7 тонн мара еннаш.

500 грамм лохьеннай хІара Іаттагара дийнаьх йоаккха шура ячкой - мартановски фермашка. Шу хьалха хиннеучл кІезигагІа шура йоаккх хІанз МагІалбика района боахамашка а.

Лаьхара дехкаран тІаийца юбилейин шера шурийй фермай болхлоца. Уж кхоачашдара мел эша торонаш царга йолаш я. Хьалхалаттарий опыт массанера а дІаккхийтар я толама лард.

Дуккхача урус - мартановски фермашка деин буси йоаккха шура соаХхарчул кІезигагІа я. Бахьан а лаьрХІа хьазца йиш йий доаькъарийцарча хьалоаьнца иа дІатІадилла «ГертьІа? Ян, вІалла а. Хьалха хІанз шу хьалха хиннарел дикагІа а да. ХІаьта шура луча Іулаьшта моллагІча боахаме а иоаІІаш йола доаькъарий радоеиаш доаттаг йиш а я.

Хьайбаш леладерий кира йолча йоккхийча торонашта тІеш ду хьалхалаттарашта карагІаньнарца. Масала, наурашца хІара Іаттагара дийнаьх килограмм шура дуккхагІа йоаккх соаХка аьхки вьхкачул. Кхьча дуккхача районашка а соаХкарчул дуккхагІа я деин буси йоаккха шура, цу дьахье цар лоаллаошка — грозненцашкен шалинцашкен а.

Уйла е баьхьанан да урус-мартановски хьайбашлеладерий.

Доахана продуктивность

26 ДЕНЗ 30 ИЮЛЕ КХАЧЧАЛЦА БОЛЛ ШУРИЙ ФЕРМАЙ БОЛХ

Районаш	ХІара Іаттагара дийнаьх йоаккха шура (кг.)			Яьккхий ерриг а (процентташца, 1976 ш. нийсьелча)	ДІасинай ерриг а (процентташца, 1976 ш. нийсьелча)	Товарность проц. (ерриг а хьалхьяьхча кийчаьнна)	ДІасинай 1-ча сортах (процентташца, ерриг а ДІасинначох)
	1976 шу	1977 шу ХІаьдаьна ешн ца	1977 шу оччеташ ешн ца				
Наурски	7,6	8,3	8,6	114	116	85	26
Грозненски	7,5	8,2	8,1	106	110	83	35
Шелковской	7,2	7,7	7,6	110	113	89	49
Шалински	6,1	7,1	7,0	117	121	88	20
Гудермесски	6,1	7,1	7,0	117	117	83	33
Надтеречни	5,8	6,6	6,7	123	120	87	17,3
Сунженски	5,7	6,5	6,4	113	110	81	36
Малгобекски	6,2	6,0	6,0	111	111	92	6
Ачхой-Мартановски	6,0	6,2	5,9	106	103	87	18
Назрановски	5,4	6,1	5,8	109	107	90	36
Урус-Мартановски	6,0	6,0	5,9	99,8	102	87	24
Республике гІолла	6,5	7,2	7,1	110	110	85	32

ХІАРАНЕ ДЕКХАР

Боарах боашшаш дезача ялата хамбаь саг варгаш. Из кхетта ІаІаІ, ткъа мехотрядо а ший лоарХІаме дакъа хьюмлдихьар кІи-марс сихаГІа чаккбаккхара. Мехотрядашта цюкье оаха эггара хьалхаГІа чудерзадьадь тІаЧІоаГІадьа 567 гектара тІара ялат. Юкъера лаьрХІача хІара гектара тІара 35 центнер чуйнай план 25 центнер йолча. Из лакха хьолхам ужь юбилейин шера кІай хьамсара Даьхьа ІаІаІ-ваш ба.

Ка бола ялат чуяца долдеДча деНа балха дика ка йоаллаш хьабаьхкар смешни нормаш 140—150 процент кхочаГІашъ кхаьхьайта комбайнераш Авдеев Василий, Тармосиков Иван. Царех тара механизаторашъ дукха ба боахамме.

Толамс чаккбаккхаб кІи-марс. Хіанз арГІа коаРролашъ а я. Агротехникаца ГІоаГІа тайнара доал дарах дика хьайкьай из культура тха участке: оаха бечА лоарХІамах хІара гектара тІара 350 центнер коаРролашъ чуэцарГІа планах 130 центнер йоаГІача. Цу тайнара хьуькъам хІанзаца республике а хиннабаг.

Доакъаращ ІалаШдара кхайкьадьа месячника юкье дакъа я лоацашъ, тахан-кхоаца эзар гектара тІара сижоса лаьрХІа хьажкІаш чуэца боІалургІа механизаторашъ. Хіара гектара тІара 200 центнерца кІезиГІа йоаШш моша хьажкІаш чуэцарГІа.

Новкъоста Л. И. Брежнева ипатоваца пахьийта письмо дийшачуа тІекъаГІа оаха чІоаГІо йир, кхашкара балхаш толамеГІа дІаГІордолдац, цар опыт юкьейоалае. Цу хьакъаХьа, тхоай хьалаша хьежжа, бехкткхамеча участкашка хьаьй техникечи бытовойи зменоц. Из доаваш, пагаьхьа санна агрегат ешаЧа, эшача кийча хурГІолаш дІаоттаьйай ши комбайн. Иштта ІалаШьйай тайп-тайнара машиний оатдалаш. Из дерриГа дар бахьан долаш болх комплексеГІа дІаГІоргба. ТІаккха торо хурГья хІара минута кхом беш, лоацаЧа хана ялаташ чуэца.

Советски халкъа йоакхо еш йоала керда Конституце проект хІара деша теркам тІа а бо-хийтий йийшар оаха масаеш. Цун 9-на статья тІа йоах: «СССР экономически система лярд и производства средстВашта оттаньь социалистически доалаьхь. Социалистически доалаьхьо чуЧоаш: паччахьалкхен (дерриГача халкъа) доалаьхь, колхозий кхаьчь кооперативна организацейи (колхозно - кооперативни) доалаьхь; профсоюзиш, кхьча общественни организацей доалаьхь.

Паччахьалкхенц социалистически доалаьхь лора а ю, из ебаГа эша ЬьалаШ ВІашТіехьа а доах.

Цьаьнне а бокъо ни ше ВІаьхий хилар дукьа социалистически доалаьхьаьнах пайда эца».

Цу статья тІа: «Шийна тІекъа тІаЧІоаГІкъь техника лоРаеШ хьурмат деШи лелаир хІаране декхар да. ХІаьта из ГІулаьх тесса, бе доацаш лелаДеча нахага цІенхаштта дІаХайта деза ХІе бехкткхамсе болГа», йьина деШаш тІатекача бакъаьхьа хет сона.

В. КОЗЛОВ,
Суэнкенки ферма «Путь к коммунизму» ялха колхозна механизированни отрядна начальник.

ТХОНА ИЗ ДИЧА БАКЪАХЬА ХЕТ

Укх тІехьаьрча 40 шера йоккхий политически, социально-экономически эрзаЬоаш хиннай вай мехка. Цу шерашка хинна хьюмлаш кьаьста хьалгойт СССР кердача Конституце проекто, гуш я вай социалистически Даьхь деГІаьахара перспективаш.

ЧІоаГІа деГо кьоабалоЬ ГІаьйнар аз, лоаМех кхаьлаГІа, кертТерча закона проекта 35 статьа. Цу тІа белгалдаьккхай СССР маЬча ваха йийеса кхаьлаьхьа боьхьонна хилар. Цо бо-ранта, берех болча е ЬамИга бераш долча новкъоста ахча а душ отийсаш тел, иштта кхаДараш. ССР кердача Конституце проекта кхаьлаьх душ эраш ІалаьмаТе йоккхий бокъонаш я.

СССР кердача Конституце проекта тІа хилар лоацаш дар ала безам ба са. **Сона хетарГа-хьа дукха бераш да ча воаношта лоацдача бакъаьхьа дар балха ди. Кхоь е ахо дуккаГІа бераш долча ноаной воаН берий дуккаГІа йоакко е, царна дикаГІа ахетам бала торо хурГьир ТІаькха.**

У. ДЖАБИРОВА,
ДОК-а ОТК кІ-нтролер.

* * *

Укх шера хиннача хоржамашка кьаьхьагамхой Алхан-Калински юртоненга депутаталдерзаьр ДОК-а болхлоца Паччахьалкхен органашца а хоржаш сона, лоамах хьалсара, бенгар бокъка ТешаМ ду. Цу тешамо ІІІаькхъ хьалхоь вай хьамсарга партеГ кагирхой ІалаьмаТе чІоаГІа йоакко еш хилар. Иштта болча, тешамо йоккхий декхарашца ІІадожалу сона. Хьалхарча организацийнаш ІІаьстеьсагІамхой Алхан-Калинский юртоненга депутатий образованен культуран даьккъеча массазара комиссе чІеналла хержар со.

Комиссета хьалхашка латтаран бехткткхаме декхаран да. СССР кердача Конституце проекта тІа оттаДьаЬ вай мехка образоване система ІІаХо а деГІайоалаелга.

Юртсоветера образованенен культуранен йоли комисси хьажа езаш я кердача Конституце № 45 йолча статья тІара положеншъ кхоачашъ.

Кердача Конституце № 104 йолча статья тІа дикка дукхаГІа хехтам бала торо хурГьир ТІаькха.

М. ИСАЕВА,
Ермоловски ДОК-а ВЛКСМ комитета секретарь.

ОАХА ХЬАЛЛОАЦ

Кердача Конституце проект лерриГача хьалхьо ювшаш латтачеи Октября 60 шу дизара накъадаца кийно еиеЬ, укх лечошка ІалаМа берригачА доттаГІаша, ВООП членаша кьаьстта раьза хиннА белгалдоаХ кердача Конституце тІа ІалаМ лоарХІара хетаНь статьашъ хилар. 18 статья тІа йьиЬ: «ХІамзарчен хьаТІаккъувнен новкалий ГІулаьхха динза дарГдовна ГІулаьхкан ду лаьттен цуЬ ченашн, тІайоален одаьсоалеш хІамаш лорарКа а ІиДмаш ларДа тІа, рационально царех пайда эцара а, фон хийн цІена ла лоаттаЬара, ІалаМа рУьхьа дебаделеГІа ІалаШдаран сага тоноаХьара ІалаМ тоаларан».

Аьхха иттлаГІча пятилетке планаГІа ІалаМ лорадарГа діДаЬкйта оттаДьаЬ 11 миллиард сом, цунах 7 миллиард сом совГІа чуРа рУьхьа лорадарГа, миллиарД гаРГа — фо лорадарГа, миллиарД сом совГІа хиНен михсен эроЬеш ца хилийтаРгеН соЬаарГен.

ІалаМ лорадарГа ГІулаьхха ЬюьхьаЬ шийтара доагГІаш дола дакъЬ лоан кхо орден лелаеча вай Нохч-ГІаГІайчено я.

Массанена а хоВш да. Шолжо са доалаа хІама чудоВшаш дукхха шераш даьхьалгА, Гроэнерча промышленин предприятеша 1964 шера деНнен бийсаннен Шолжа чу ахийтай шоай кошкарга арауХь 2 миллионн 100 эзарн куБометр цІаЬа. «ГроэнефтеорганситезеН» предприятешка тобоЬалийтаН хиН пайда эцаРГолоН ДоокаШ хьалЬ ярга йиш хІлийтаН пайда эцаш дола цІена хий алсамдаькхъен ЬюшкаНе арауХа бІеха хиш кІезиГедеН.

1976 шераца деНнен бийсаннен Шолжа чу ухийташ хиНа на бІеха хиш 20-зан совГІа кІезиГеннаД. Промышленин предприятешкара арауХа бІеха хиш биологически цІенду станци 1968 шера болх бе бо-1974 шера. Мала мегарДолаш дола хий деНнен бийсаНен цІендара иНз 160 эзар кубометр ба стаЬце, хІаьта 1980 шераца из иНз 280 эзар кубометрга дІаккхоачаБе лерхІ. Уж ГІулаьхкан чаккдахар дахьан долаш соаЬхха чкъаьрий доладеннад Шолжа чу. Шолжах хьадеттаГу хиш да — цІи хеЬа бувцаш болча цІеча чкъаьро фу тоСаш йола мотти-тигаш. Цьаьбакьйа, халахете я, из чкъьара Каспийски форда ду чу геттара кІезиГенбиГаб.

1968 шера «Каспийски форда чура хий лорадарГа хьаьхьаЬа качестта соцам бир партеи правительстваи. Из соцам кхоачашбаГа ГІулаьхха юкье промышленин Гроэнс долин дакъЬ гуш да, цхьаьбакьда даЬаа дисарашъ а даьр кІезиГа. ХІамаН хьиСан доацача боахамий цхьаьбоЬча кулгалоЬша хий уьзаГа кагалаШта, эзарсамашта юкье ГІолла ядохимикаташ туЬе, хьайбаш ледалу комплексаш хьалЬо, цунца лаьттаНа тІаГІолен кІаГІолЬеЬ долха хиш бІехдара аьттув а боахаш.

Конституце проекто 67-та статья тІа ДаЬаздь латт: «СССР гражданаш дехХарийла бе ІаламИ цуи рузкъен лорадеЬ».

Ер аьхан йІейха за я. Городе баха нах мукъьча деЬошка хьунгІа, ян ЬИсте, ІалаМ доЬа ух. ІалаМ бахьаН долаш ІаьлЬмате чІоаГІа халахеташ ца эцаьш ХІама да салоІаш нах баьгІаЬа мотти-тигаш ЬЬсца ДаьнЬ, ковтерзий банкаш, ЬЬнетаН, полнезитоенЬ пленкаш, ІокхИса кхЬйола хІамаш хьал - Іо а кхийса ялаш хиНар. Цу по ЬЬца ІІаьмаш хІамаш пЬ-таЬаНа, кІоаНа боаГІаРаШта новкъарле еш дукхх хІ йоаккх, хІаьта консервИн банкаша — 13 — 15 шу доаккх.

Вай ПаНа - ІалаМ лорадарах йолча кердача Конституце статьаЬс деРГа гражданаш тІаЬкьех ІалаМа ЬЬрматдеш хилара.

Кьаьстта чІоаГІа лораде дезаш да аьхха хьайбаш. Фу хьадачА ЬьайбаН іоха фу долЬурГдаш, цудухьа воанта маМоГта оарцаГІдолЬа деза вай хІанз дупен тІа долаш долА массе тайнара ЬьайбаШ лорадарЬа совГІа дебаДара а. Укх тІехьаьрча 350 шера лаьттаН тІара фу хьадаЬ 60 совГІа тайпа оахХарийн 100 тайпара хІана дац ЬьИна долча оаХХазарийн, хІаьта ларех кхоалаГІа даьхьа — укх тІехьаРча 50 шера. ХІанз 300 тайп да фу хадача ДІаХхьаМа. ЦхьаЬаЬьа заповедникашъ, заказникашъ кхоЬстарно, оаХХарий цхьаДолча тайпашта деш доца чаРахьаД дехкаро, чакхЬяьхьа биотехнически мероприятеш ца боккХа аьттув бЬккхаб оаХХарий лорадарГа ГІулаьхха. Цудухьа цхьаДола оаХХарий дІаккха дийба а дийбаЬ. Масала, нагахьа санна уьХ тІехьаРча хаННаца Дагестанскин хьАх Геттара чІоаГІа лорабеш хиНабале, 1976 шера денз, мукъа бенначуГ тІехьаГІа, чарахьаЬ ца йІаН йолаш ба.

Укх деношка Нохч-ГІаГІай краеведческин музе выставка оттаЬай вай крае нагГалЬа маРа да нийслушин ДІадоалаш ЛаттеН хьийбай тайпаш гойтаТ. Выставка йоЬзаро кхетаЬ шерберГа, новкъостаГ дерГда лораде дезаш доаЬ йоаЬ вай краеРа хьайбай тайпашъ духха хІлара духтІаЬаьа.

И. ЭСТЕРЛЕ.
Нохч - ГІаГІай краеведчески музеН ІалаМа отдела заведующи.

ДОШ ЛУ ВЕТЕРИНАРАША

ХІанз вай мехка шерра ІомаеН я ССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК майски (1977 ш) Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева йьиЬ доклада. Кердача Конституце проект массанг ювшарГйолаш кепатехха аранЬнчаГІ тІехьаГІа тха коллективе хилар цун хьакъьхьара партийно-производственни собранш. Берригача советски ЬаХа санна оаХа а кхоЬобайир из проект, дийшар майски Пленуме Л. И. Брежнева йьиЬ доклада тІара доаГІа тхоай дехкарашъ Собране хьамальашъ даьа ветеринарни Іиамм-тохкама станце библиотека заведующе А. П. Куликоваг, Республикански ветлабораторе бруселенги экспедице начальника С. П. Бебика, вирусологически отдела вокХхаГІа волча ветеринарни лора Л. П. Каде, ветеринарни санитаре отдела заведующе Г. Н. Волика дийкар ССР кердача Конституце проект шоай ІоаГІа ЬаьЬа болГаш ТІаЬнар. Из кьобЬаЬ а ешТха коллективо шийна хьалХашка дехкар оттадир республика хьайбай боахаме нийслу кхоачашбоаГарш ДІаЬаЬара ЬаьжьаЬ лоХаш низи хьІнарца ца ходеш кьаьЬеГа, ІиЛмадиагностически планаш кхоачашъьра берригА теркам тІа борзаЬе. ОаХа ГІулаьхха Конституце проекта 60-на статьа тІа «Къаьстта вола общества хІара чІен ший болх ЦІенен берКатен хьабарах жоп дала декхарийла ва ше къьхьаГаш волча коллективна хьалхаш ка» яха деШаш тІатехача нийса хет сона.

Б. ШАДЫЖЕВ,
г. Назранерча № 1 йолча школа завуч.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

ДОШ КОРТА БОЛАШ ДУВЦИЛГА ІАЛАШДЕ

ХІанз ши бутт гаргга ха йьшай ССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК Генеральни секретара, Конституцийнаш комиссе Председателе Л. И. Брежнева КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме йьиЬ доклади кепатехха арийьккъеча дийшаЬа деНа. Жю документташ ешТ ЬаьЬкъен дупен ерригача общественностен теркамА юкъьмоттиг лаТТ. МитингиГаш кеСИ собраниеш, кенЬоаЬа еш йола собранеш формально, из ПодрХІамеГарча политически документ кІоаргга да дувцаш ЬЬ-ЬЬ. Иштта мара хетадоЬ йиш йолаш дац ювшаГа хана проектах лаьЬа хьаьда предложеншаш замечанеШ геттара кІезиГа телаш хІлар.

Уж ювшарах йолча информацие учет лелаирен ЬЬ гулъерен система боьхьца пІаьрьлЬ.ш СоветИй исполкомашка, массаза а хьаДдан сиХхен де дезар дІц совеТски боахамен организацей, ГІулаьхха деча сферА предприятей, культурОсветучреждений балха тІара, кердача Конституце проект ювшА хана кхаьхьаГамхоша хьаХадУ ЬхоачАмбоаГарш ДІадаХара. Районе кІезиГа и Конституце проект ювшара хетаНь хьаДда гойтара агитацин. Цу дАьхье эсала болх бу РАйона дуккхача культурОсветучреждениЬ.

Цу белгалдаьхьача а кхЬчо а ЬхоачамбоаГарша хьаЬхоХ РАйисполкомо, РАйона кхЬча Советий исполкомашка белТалаьЬ, мероприятий чакхЬоахлитА массаза а шоай ТІаЬхожама кІаЬ лоаттадеш ца хилар, уж чакхЬоахлитА тІаДлаьЬ мехтара доаГІар дІадаХара хЬ ца дехаШ хилар.

Нохч\- ГІаГІай АССР ЛаХхЕхьарЧА Совета Президиумо Назранонски РАйисполком дехХарийла яьй ССР кердача Конституце проекти КПСС ЦК майски (1977 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева йьиЬ доклади ювшара бен бола болГ йЬаШтЕхьбоаккхиГа тоаДара кхЬ ТІа а ГІулаьхкаш чакхДаХ, ду бе-ТалаДаЬа ювшара ЬЬ-ЬЬ. Из ПодрХІамеГарча документий чуЬоаЬаш ДІадаХара ЬЬ-ЬЬ. Из ПодрХІамеГарча ДІадаХара доаГІар

Запорожськи область. «Запорожский» яхача совхозера Социалистическэ Къахъегама Турчын Владимир Максимович Воронина отрад 1977 шерара хъувъкъм чэщла йолаеш, «Колос» яхача йиз комбайнаца нйс бадха дийнахьы 1100 гектар тіара чэрэ ялаеш. Ялаеш чу а йиц 4200 тонн ялат арда аьина деклар тіанйыад механизаторыштіа. Хьалхарча механизаторыштіа. Хьалхарча механизатор отрад гурэда ялаеш: хіа чэщыш я.

А. КРАСОВСКЕ, суйт.
ТАСС фотохроника.

Сурта тіа: В. М. Воронина отрад гурэда йиз комбайнаца ялаеш.

ДЕРРИГА БАЛХАШ КОМПЛЕКСАГІА

Дійадуча дьлттаца 95 эзар гектар совгіа. моттиг діалоаш Грозненски районда колхозашкен совхозашкен, ларех ялаташ діадуцш да 50 эзар гектар гаргта. Района дьлта леделарэша, дегіабена хьийбай боахам доакъраащца бизза Іалашбара, деррига чэдьхьаш дола ялат аьсамагіа дакъхара (Іулакха шоаш-шоашта хьалхаш ка оттадь дектар хсоачаш а деш, кьовсем лоаттабу дьлттан хіара гектарех эффективно пайда эцар дьхьа. Цудухьа дьлттанца къахьегачу хіаране ший балха дарде йиллай кхоіі культура, юртбоахамі культурэ ялаеш лелаіра лекка агротехника.

Района боахама йоккка территориэ діалоаш хіарах дьлттан климатическин хьалаш бе-бе да хіара боахама. Дьлттьхьа района специалисташа, иоаш юртбоахама культурашца хьанйсьеча хаиа, уж башхалоаш а терклаіо. Тіккка цо тоор хулійтарэьа діадувча дьлттай хіара гектарга діадуцш. Ту боахамашца повкъостал дара гаттота Іулаіхаш чаккдьлхар райоиа культаіхоиа, цига сорпгіа кхийтар «Атаганский» совхозера 16 комбайн, № 1 йолча шурий совхозера 10 комбайн, кьича боахамашкара комбайнаш. Грозненщанта оарнагібьоннаібар шелковчанаш. Цар боахамашкара 33 комбайн ера цига.

Гетгара дика кхетадеш да, ялаташ ардарца цхьана Іаховра балхаш а да деэаш хиларг. Ялаташ комплексно чэчиарг, балха планнаца оттадь мехаллаш, еррига циклаш чуэлоац — кхаиькара ча арадеакхиига, дьлтта оахиагта. Районгі дьлттагіа йолча бонхаеашца ту тайпара система йизза кхоачашъеш я. Хьэшдаргьа вай, масела, Ленина цігарта колхоз, Іу боахамашка кхаиькара ча арадакхиара цхьана массе метте оахам деш дат, ну тайпара 1978 шерарча хьувъкъма Іанзе боакко а еш. Гурахьа дувча ялаташца ах пар кийчьеш латт.

Дьлта оахача къаьстта болх дика бу Ленина цігарІіа колхоза трактористаша Хаджиев Саламана, И. Джафаралова. ДТ-75 трактораца нормагіа 4,5 гектар аха эзача метте, цар 7 гектар оах. «Атагинский» совхозера Осмаев Амедиу Тасуев Рамазана, Хасиаев Апти Тімоп яхача тракторашца сменагіа 8 гектар оах, тіехдика болх а беш.

Нормагіа діее езача 10 гектара меттеі, доакъэрийца дьрхіача хьажжійй 20 гектар діаіоь ший агрегатаца ту боахамера ціп хелача механизатора Вазаев Іаднана.

Хіанз района боахамаша дьлтта аха эраьыккхай 100 гаргта агрегат, 35 лучшьийнк, хіаьта ялташ чэчийца кхаш мукъадалдарга хьежжа, из лоарэ хіамера болх дикагіа йолча ремонтнический хіаьаьна кхаькхкхар дувча, дьлтта оаха къаьстта отрядащ ІвашагІйохка лаьрхІад.

Чіоагіа дийлхача догіаша новкъарде яьй ча хьагуллдарен хсаиькара арадакхкарен балха, хіаьта ту «Іулакхо Іотхьам бе тарту аха беза кхаш шоай хаиньха цієндарен кийчдарен, цудухьа дуккка «Іулакхэш чаккдьлхар уж балхаш деш йола звеноиг, кхы тіа техника а сина, чіоагіъяра.

Уж балхаш дикагіа ІвашІехьлаьхьа леладу № 1 йолча шурий совхозе (директор Поленнов Н. И., керттера агроном Божко И. В.). Уклаза 50 процент ча кхаькара арадьлкхя дьмиаш. Цу боахаие масеза а шоай балха нормаш кхоачашъю аргіаш деча хаиа паркаш эьалетлача тракторнэ-стэ Солтаев Іабдулаьхьамен геттара дика аргіаш де ховча Умаров Махьмадан.

Кіезиге ха йисай ялаташ діадера кампаин йоьяяла. Цу лоашца иокъагіа 37 эзар гектар гуйран ялаташ діаде, 38 эзар гектара тіа зябь аха еаиш я район. Уж балхаш деш йолча техникаш хіара боадаие балха оисарде лакха йолаш пайда эца торо хулийт дукка ха йоаиашш дийлачаиа догіаиа дика лоашдьча лаьтто. Уж балхаш деш йоаккхаргіоча иокъагіа мел эца хьалаш ІвашІехьдьлкхад механизаторашта, мехьаьнш материалашца оттадь мулаш кийчььеш, хіаьта цо гіо дергда ца болх толаме чаккбаккхара.

Ламтіа дахара балхаш дерашта юкъе дика яьх йолаьяй. Хіара чкхи да массаза доал итогаш ерриьа хотвалиар малагіа ва эзар дукка. Гурахьа ялаиеш діадера дьлтта оахачен зябь оахачен сезонин болх дукка тіа бьяна механизаторашка ар-ІІх хьалаьа а ьыьхьа мотошлаьхьаш легковой автомашинаш йоьхьаргіъ.

Діаде чаккдьлхаиа дезаш ехы а дукка Іулакхаш да, діадоладеннад доакъэрийца кийчьдера месячнийх, цхьаьолоа боахамаш силоса хьажжіаш хьаькха доладеннад, діаде а кийчьерійоаш а йолаш бадьа тьеьоаьр.

СССР кердача Конституциэ проект яйзача, Октября 60 шу дизара бага ма-боагіагіара наькъабка кийчьдер. Цо йолаш на кьаьхьамкоца чіоагіа патриотическин хьинар айдеина кхаььег 1977 шера шоашта хьалхаиий оттадь деклараш толаме кхоачашдар дуьхь.

И. БОЙКО,
Грозненски юртбоахама управление керттера агроном.

ТОАДЕ ЮРТАШКА ГІИШЛОШ ХЬАЛЪЕЛГА

Кастта гІишлошхой деза цІей да. Хьалхашка латта дакъаран бехахтомаш хьаьр хаета а деш. Октября 60 шу дузача цІейна сийлешца нахьабаьхара якье баьшнча нарех дуккхачар дика къаьстагма совгІат кийчдаьд шоай цІейна. Царех ба «Чечениг-ушколхозной» объединение ГІишлошхой, Гешнодраг-ІаГІа ГІишлоп-монтажник балхаш дара дьхьаьчарга ах шера план 110,5 процент кхоачаш а еш, планал совгІа біаьш эзарш сомий мацка балхаш шоай дьхьалъхар цар. Шоай нихана ГІишлоп балхаш дара паччаьхьаьхкен плана 110,6 процент кхоачашйер цар. Иштта тІехкхоачашъийца объединение коллективе ворхІ бетта задани а. Къаьстта дика болх а беш социалистически якье хьалха латташ хиларца белгалъьшина я Наурски МСО, УМС, ПМК-2, Ножай-Юртовски ПМК колективаш.

Цхьабакъда, объединенена чуйоаГІаца цхьаболча ГІишлошьеча организацешца таьхна кхоачашъеш паччаьхьаьхкен план. Царех я Шелкоской ПМК, Шалински МСУ, ПМК-1, кхыдийн. Царна дукхэ паччаьхьаьхкен деккар ТІаЗиевА. Хьалхарча ах шера колхозашка ГІишлоп-монтажник балхаш дара паччаьхьаьхкен план обеспеЧение колективо кхоачаш ца еш йисай. Нагахьа санна ца юкъа де дезаш хинна ГІишлоп балхаш 3042 эзар сома маьха кхиина дара дьхьаьр 2464 эзар сома мара дац, паччаьхьаьхкен план 81 процент мара кхоачашъеш. Объединенен лоаГІаьнзар ворхІ бетта планаш-а.

Кхы а доГІа латт колхозашка ГІишлошьера ГІулаьх Бедински районе. Ах шера ГІишлоп-монтажник балхаш 14 процент мара кхоачашъийца цига.

Иштта эсала юрташка ГІишлоп хьалъьра дола бахьаьнш дукха да. Геттара зо ВашІТІехьалъад объекташ хьалъечара ГІишлоп-монтажник балхаш, кастаьста діа-юха буьлеш ца хьаьгІ болхой, бохка пайда йийзаш. ГІишлошьеча техникаш, шоай производственин база ма, производства кхоачамех боагІгІача тайпара пайда эцаш. Уж ГІишлоп-монтажник дукхэ ца хьаьгІ санна дукхэ ца ГІишлоп-монтажник балхаш ца ешйсаьлгІ. Уж ГІишлоп-монтажник ца ешйсаьлгІ ца ешйсаьлгІ ца ешйсаьлгІ

СУРТА ТІА: советски пионераша аизаш ву французски летчикашта.

В. ЗУФАРОВА сурт. ТАСС фотохроника.

СССР-ен Францен Гераззиларча Низаша цхьана гІулакхаш леладаре цхьаькъеха барт барта хьежжа официальни знгаГІа вайнга ешай французски ВВС «Нормандия-Неман» яхача эскадрилье подразделена, цунна я авиаце бригадин инаРал Пьер Монтреле командир вола «Миираж 1» яха хІо ГІаьнгаш ваьнга ешай французски транспортни ши самолети.

НЬЮАРКЕ ЭГІАЗАЛ ІОВШ ЛАТТ

Гуодзон яхача хина вокх оагІоранца (Нью-Джерси штата), Нью-Йорка гаьнга вокхаш ушлача города Нью-йорка ушлана, Спрингфилд - авеню хІаннучу 10 шу хьаькх эгІара дукхагІа нах хуьлу моттиг эр. ХІаьта тахан из — улица-дакъа. Нах ну ти бахача, даьгача цІенош кораша кьежведча бІаргех тара ду, цхьан хана сийда лепаш хинна тІекаЛ ремонтдан витринаш фанера уьгаш тІатеха латт. Спрингфилд-авеню — туччаьнца доца 1967 шера шиъ бетта, цІий Іомекхдеш хиннача гІулакхий паматник.

Цу хана хьалха социальни хьалашен политической - расистий кьазадоц кхы сатоха ца могача бакъа Сентрал-уорде — моттигерча негритянски гетто баха нах — гІаЙттар. Нью-йорке бахача наьха эгІазаьнах биза кхы тІеІаЬхийта тІадам хиларг ЦІечуа цин полицейске негра Джон Смита дьІ тІаІаЬар. Горде расони ГІоиттамаш доладелар. Геттера корагІбаьнна полицейскеш юхатохара меттеЛ, ну хана Нью-йорка мэр хиннача Адонизио Хьюс новкъостача БийхаР штатера полицейскеш кьамаш гІаьрде салтийр. ТІаьнгІ аьнна герзех вина 7000 сонгІа полицейски а гаьрдеен а гоРда чуьнлар «порядок а оттае, демонстрация а ма хилийта» аьнна пиках а долаш.

Ткъе шера ШоЛе хинна из гІулакх хІаннарча США историе тІа ДІаьздьЛ геттара эхь доЛа оагІув а ца. Автоматан йолча кьамаш гаьрде салташ боккъонца доца турЖаІ тІаоттадир Нью-йорка негритянски геттона. Спрингфилд-авеню дукхагІа доца цІенош пхорчаша цхаРал даьхьа дар, цига боккха тІом лаьттача санна, Бакъда, гаьрдейнаш цІенонга тоташ БийтТа ІаІпар. Вийна ТІеІ ворг, итташ чоношан хинна нах, бІаьш лийцаРаш — иштта я городе бахача гІейттача негранца ІаьдаЛо дьяьх тІаІаьзаРга итог. ЦІуз СовгІа Спрингфилд-авеню а кхыча улицашка а полицеш доь дешш цІерш йийлар, дукха цІенош даьГар. Городе 15 мишаьнан доллар мьхьа зе хилар.

Пхе дийнахьа лаьттар Нью-йорке из расони Іаьржа доц. Городе бахача негриштта ІаьдаЛо иштта таІаЗар тІаоттадиР тохаяЛийтар США общественность. Цо ДІаьхьарца Нью-Джерси штате ІаьдаЛа йІаьнгІийолла йийзар городера нах гІоиттар «полицес бахача негриштта нийхо ца лелаяРи

Израиле паччахьлахе хьалхарчу хьаькъаЛ ТІаьрда денош цун ІаьдаЛаца Палестине бахача ІарбийЦа Юкерча политика лелош. Из бальзе доЛ ІаьдаЛ ешарца Юкерча Малх боаде гІолла дІа-ЛаьА балаб палестинскеи ІарбийЦа.

Дукхха хІана хоьш доца хьалх 30 шу гаРта дьаьтенах а цІенах а дайна, эххьадаь а израильски оккупице ХалаЧа хьаЛацца дІхьаш а хьадоагІа.

СУРТА ТІА. Палестинера дайдаЛчу лагера. Пхьаьнгаш ваьнга арабашца санна бах кхоаре йоьшаш бита гІерта ХаЧ яьхь.

МТИ — ТАСС сурт.

Хетаргахьа а йоацаш бокъонца йола бокъонаш

СССР кердача Конституце проекта хиттера положенеш Советски ІаьдДаЛа сурт-сибат ше да. Эттара хьалха ХаЧ положенеш хьаькхийкйир 60 шу ІаьлХа. Цу хана деНа Советий Мехка доккхий хуьшамаш хиннад, хІаьта хІанзарча, арбІагІа дІаьлаГІа долча Советски Конституце тІа уж кхаьта гойташ дегІадоагІаьш да.

Малхбузехь дукха дуьц боьхьенех кортамуьхьленехь. Бакъда, из даьсса хабар да, хІана аьчча уж бокъонашца кортамуьхьленаш чаккхьха йиш ян капитализма ХьалашКа. ХІаьта адыхь Малхбузен Европе ва бе болх бозаа ворхІ миллион сат. Дуьхььа цу цхьан бакъдолчо хьаькоьх эттара лоаргІ хІаьмсГІа йола саГа бокъо. КъаЛхегара бокъо кхоьчаш ца хуьда. Цун совгІа ворхІ миллион болча бе болх боацача нахах 40 процент гаргаГаьнца — 25 цунгІа хІанаьнца бола катиг.

Социализма хьалашка гІулакх кхыча тайнара да. Вахара хІара доЛна кхоачашдеш да советски гражданашца закона ІІа доагІар. Советски Союза гражданашг бе болх ца хиларх, ваха торо ца хиларх кхера бе заьш бан. Уьхьаа уж дешаш дуьхьа хьалха чакхдаьш цхьа кхы ма а доагІаргдоацаш.

Кердача Конституце хьаьхьоь Советски Союзе саГа боьхьонаш мел шера я. Къаьхьга, деша, уж ІаьнгІ ІаьнгІ уж боьхьонаш, боьхьонаш я шиЙ уьнхьІенО лоРае, чуЛе фусамаш хиЛг, культурана карагІдаьнкарех пайда эна, вешта капиталистически мехкашка къаьхьгачоьнца хурдга яхаш мел дуьнаьнна боьхьонашца доаЛаш мел долчоаи.

Масала, тхаьнгІа — Австре нах чубаха цІенош — эпичов лаьрХІа а доаЛаш. ДукхагІа ахчо ловно ваьа тоьар. Из иштта доагІаш да лецшара э. Австрийски студентех алаХа цхьаьтта процент мара къаьхьгамхой берзин дан, бисарраш — хьаьдарий берзш.

Лоацца аьчча сага боьхьонех лаьца дуьшар лард йолаш дац нагаЛа санна уж вахаре чакхдоахаш деце.

Вахи боьхьо хиЛар, хетаргахьа, сага эттара хьалхара а лоарХІаме а хІама да. Бакъда, вай ваьш из хиЛнаца дагІдоаца хІама лерхІаш, из дуьзаелена да мапшара а тІема а хана вахаш хиЛарца. Советски кердача Конституце проекта тІа да лаьрХІа ну деша зетабаь корта.

Боьхьчаадар аьчча, из кхыча хІаманца пийсле йиш йолаш даш. — оца, мехкашца, дуьхьаьна ту из, — паччахьлахенО шиЙ Керттерча Закона тІа шаьрмар чІоаГІбаца шийна могаР дерга ІаьдаЛкхи торжественни доИ дар ду. Цунца гу сона В. И. Ленин политика даим дІаХоьхьоШ хиЛар. Къонача Советски ІаьдаЛа ДьаьхьаЛа дерзеТ ІаьдаМа-хиннадий, хоьш ма-хиЛлара, ЛІи хеза машарах долА Декрет. Из машара ДаЛаш — Советски Союзе ХьаЙйийна 1917 шера, цу хана дена ІаьнгІаьнца цунна тешаме а я. Хоза а хеташ белгалдаккха мегарца СССР Конституце тІа молетаГІаьнга ГомаЛа пропаганда е боьхьо ца дуЛга, хьалхьашца юкъе машарн доттагІаьнга хилийтара тІаьхьаХар.

Дика хургІдар нагаЛх санна кхыйола паччахьлахенаш а цу хьокхача тІехьа оттаГре.

Антон ХОФЕР, австрийски профсоюзний объединение аьрдехьарча блока председатель. профсоюзий объединен. федерацаьш яраьлнер чаьнг. Вена.

САГА УНАХЦІЕНО — ДЕРРИГАЧА ХАЛКЪА РУЗКЪА

Борис Петровский, СССР унахцІено лоРарца министр, академик, Паччахьлахцен Ленинский премей лаурат, Советски медицинскеи наукашкарчаьнгІ ІаьнгІ хьарча Совета депутат, КПСС ЦК членалла кандидат.

ХІаьнз берригача мехка СССР кердача Конституце проект шерта ковлача хана, милликоаш советски гражданашца шоай отпуск дІаХьоьш, салоІаш, дарба деш ба дуьнаьнга мотттиганца ядача 500 сонгІа куЛгоТ, ешаш ешаш сонгІа санаторе, салаІара цІагІа, пансионате.

Из да «унахцІено лоРарца бокъо» яхаш эттара хьалха ва ІаьнгІ ешаш СССР кердача Конституце юкъедІхьаьча дешай чуЛоцам ешаРе чакхбаккхар.

1936 шера тІеІийлча СССР Конституце хІара советски гражданашца кьаьнеча, иштта цамогаш хиЛчен къаьхьга йиш йолаш эксачеш материальни ІаьдаЛара бокъо хІара гарантн ду. Кхыча тайнара аьЛча, цу хана а, советски ІаьдаЛ эттта 19 шу дьаьнЧчу тІеІийлІа, кердачаьнгара тІеІаьлен бохабаь боахам кхьаьчча, гражданскеи тІемен доаЛол лелаРа интервенцен шерашка ДУнца хаЛоаЛ, ДаЛнаш бохьлоЙн аЛархойн паччахьлахенО, хоЛадала ца дезаш шиЙ гражданаШта сатийна шоай кхоаЛ дІаьлаЛара, мах боаЛца даРба дара, кхаьхьга йиш йоацца ЛЬал эттача аьха торо хурйойлин рушкъ хьаьхьоьтадир.

ДІадаХача 40 шера дикка дегІадаьЛка чІоаГІеднад СоветскИ унахцІено лоРарца ГІулакхий. Шерагара шерага паччахьлахенО хІаьЛа унахцІено лоРарца ДІадохийта рузкъа дукхагІа да. ДухьЛал тІеЛхьарча 20 шера ну ГІулакха ІаьнгІ бюджет кхоаЛа а хІы СовгІа а дукхагІа дІиннаЛ. ТІом хиЛаЛе хьалхарча ханнца нийсйина шоЛа дукхагІа а больницаш, санаторийаш — кхоаЛ дуьнаьнга Л